

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.287/2015/4.szám

A tanács tagjai: . Havasi Péter a tanács elnöke

. Almásy Mária előadó bíró

. Udvary Katalin bíró

A felperesek: I. rendű

II. rendű

III. rendű

IV. rendű

A felperesek képviselője:

Szűcs Péter Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Szűcs Péter ügyvéd)

Az alperes: alperes neve

Az alperes képviselője:

. Polecsák Mária ügyvéd

Más perbeli személyek neve és perbeli állása:

Alperesi beavatkozó

A beavatkozó képviselője:

Dr. Sarkadi Julianna ügyvéd

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

I. és II. rendű felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

ővárosi Ítéltábla 7.Pf.21.217/2014/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ővárosi Törvényszék 6.P.20.305/2008/65.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét részben és úgy változtatja meg, hogy az alperest ápolás-gondozás költsége címén további 1.577.230 (egymillió-ötszázhetvenhétezer-kétszázharminc) forint és 2011. március 6. napjától járó késedelmi kamatai megfizetésére kötelezi, ezt meghaladóan hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felpereseknek 100.000 (százezer) forint további együttes első- és másodfokú perköltséget, míg a további kereseti és fellebbezési illetékeket az állam viseli;

A felülvizsgálati költségeiket a felek maguk viselik; míg a 665.500 (hatszázhatvanötezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I.r. felperes 2007. január 14-én 4 méter magasból leesett, feje, jobb felkarja, bal csípője és bal lábszára sérült. Hozzá tartozói az Országos Baleseti és Sürgősségi Intézetbe szállították, innen mentővel az alperes traumatológiai osztályára irányították, ahol a balesetet követő harmadik napon észlelték csak mindkét alsó végtagjának bénulását. Az I.r. felperes nem képes önálló helyzetváltoztatásra, kerekesszéssel, illetőleg rövid távon járókerettel közlekedik. A II.r. felperes a felesége, a III.r. és IV.r. felperesek az I.r. felperes gyermekei.
- [2] Az elsőfokú bíróság a 6.P.20.305/2008/21. számú közbenső ítéletével - a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.21.108/2011/4. számú közbenső ítélete folytán jogerőre emelkedett és a Kúria Pfv.III.20.458/2012/4. számú közbenső ítéletével hatályában fenntartott - megállapította az alperes kártérítő felelősségét az I-IV.r. felpereseket azzal összefüggésben ért károkért, hogy az I.r. felperest 2007. január 14-én ért balesetet követően az alperes nem ismerte fel a gerincsérülést, emiatt a megfelelő kezelés nem valósulhatott meg, és az I.r. felperes maradandó egészségkárosodást szenvedett.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperesek a módosított keresetükben az alperes mulasztásával összefüggő vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítésére kérték az alperes kötelezését. Az I.r. és II.r. felperes egyéb vagyoni igények mellett ápolás-gondozási díj, az I.r. felperes jövedelemvesztés címén járó járadék megfizetésére kérte az alperes kötelezését.
- [4] Az alperes és a beavatkozó a felperesek követelését mind jogalapjában, mind összecszerűségében vitatta.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság az ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I.r. felperesnek 9.000.000 forint, a II.r. felperes részére 5.000.000 forint, a III.r. felperesnek 800.000 forint, a IV.r. felperesnek 500.000 forint nem vagyoni kártérítést, az I.r. és II.r. felperesnek több jogcímen 6.456.806 forint vagyoni kártérítést, 2014. július 1. napjától havi 76.040 forint járadékot, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az ápolás-gondozás többletköltség vonatkozásában megállapította, hogy az I.r. felperes a rehabilitációs kezelés befejezése után sem képes ön maga

ellátására, állapota alapján hozzávetőlegesen napi 4 órában gondozásra szorul, és ez a szükséglet a jövőben is fenn fog állni. A követelés összegszerűségét mérlegelés útján állapította meg, figyelemmel az I.r. felperes állapotára, arra, hogy milyen jellegű és mennyiségű gondozási feladat adódik az I.r. felperes körül. 2007. szeptember 12. napjától havi 40.000 forint, 2012. január 1-től havi 50.000 forint gondozási díjat tartott megalapozott követelésnek. A mérlegelésnél figyelemmel volt arra, hogy az I.r. felperes nemcsak kerekesszékhez kötött, hanem a jobb kezét is csak korlátozott mértékben tudja használni, emiatt a legegyszerűbb tevékenységek elvégzésében is segítségre szorul. A hátralék összegét az ítélet hozataláig 3.580.000 forintban, a középarányos kamatfizetés kezdő időpontjául 2011. február 1. napját határozta meg, 2014. július 1. napjától pedig havi 50.000 forint járadékot állapított meg. Az I.r. felperes jövedelemveszteséggel kapcsolatos keresetét elutasította, azzal, hogy nem tett eleget az I.r. felperes a bizonyítási kötelezettségének. Megállapította, hogy az I.r. felperes csak azt tudta bizonyítani, hogy munkát végzett a baleset előtti évben - korábban már a festő-mázoló tevékenységre jogosító vállalkozói igazolványát visszaadta - azonban azt, hogy azt ellenszolgáltatás fejében, vagy szívességből tette a becsatolt nyilatkozatok nem igazolják, a munkadíj mértékét pedig egyik nyilatkozat sem rögzíti. Az I.r. felperes által elvégzett munka mennyiségére kizárólag a felperesek előadása áll rendelkezésre. Ezen adatok alapján a követelés összegszerűsége még nagyságrendileg sincs alátámasztva, ezért nem lehet a hiányzó adatokat figyelmen kívül hagyva az átlagjövedelmet alapul venni. A II.r. felperes jövedelemveszteség címén járó járadékigényét elutasította, mert olyan időszakra terjesztett elő jövedelemveszteség iránti követelést, amely időszakra a bíróság gondozási díj megfizetésére kötelezte az alperest. A felperesek saját döntésén múlik, hogy a gondozást külső segítséggel oldják meg, vagy azt a hozzátartozó végzi. Amennyiben azonban úgy döntenek, hogy nem vesznek igénybe külső segítséget, mérlegelniük kell e döntésük következményeit, adott esetben azt, hogy ez jövedelemkiesést eredményezhet. A felpereseket terhelő kárenyhítési kötelezettségre figyelemmel nem lehet ennek minden anyagi következményét az alperesre hárítani.

- [6] A felperesek és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta és az I.r. felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegét 12.000.000 forintra emelte fel, a II.r. felperesnek járó nem vagyoni kártérítés összegét 4.000.000 forintra leszállította, az I-II.r. felpereseknek egyetemlegesen járó vagyoni kártérítés összegét 10.794.102 forintra, a havi járadék összegét 2015. április 1. napjától 141.949 forintra emelte fel. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a II.r. felperesnek 5.699.215 forintot jövedelemveszteség címén, a III.r. felperesnek járó nem vagyoni

kártérítés összegét 1.000.000 forintra emelte fel. A vagyoni kárigények vonatkozásában a másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak a II.r. felperes keresetveszteség címén érvényesített igényét elutasító döntésével. Kétségtelen, hogy a II.r. felperes saját döntése alapján jövedelemszerző tevékenysége feladásával maga gondozza, ápolja az I.r. felperest, e döntése következményeit viselni köteles, tekintetbe véve azt is, hogy erre az időszakra az I.r. felperes megalapozottan igényelt gondozási, ápolási többletköltséget. Szakértői véleménnyel alátámasztott tény az is, hogy az I.r. felperes az alperes jogellenes, felróható magatartása következtében napi 4 óra időtartamban ápolásra-gondozásra szorul. A perben feltárt adatokból, az I.r. felperes maradandó egészségkárosodásának jellegéből ugyanakkor kétségtelen, hogy az ápolás-gondozási tevékenység nem egy adott időintervallumban, naponta folyamatos 4 órás tevékenységet jelent, hanem azt különböző napszakokban, különböző mértékben kell végezni. A gondozás-ápolási tevékenység időtartama nem szükségszerűen esne egybe a II.r. felperes munkaidejével, ha dolgozna. A II.r. felperes ezért a közalkalmazotti munkaviszonya megszüntetése 2007. november 5. napja és az öregségi nyugdíjkorhatár elérése 2013. január 16. napja közötti időre megalapozottan érvényesítette az összegszerűségében az alperes által sem vitatott keresetveszteség iránti igényét. Az ezt megelőző időszakra, 2007. szeptember 11-től 2007. november 4-ig tartó, illetőleg a 2013. január 17-ét követő időszakra az I-II.r. felperesek napi 4 óra ápolás-gondozási tevékenység többletköltségére jogosultak. Arra az időszakra, amelyre a II.r. felperes jövedelemveszteséget is érvényesített, az I-II.r. felpereseket a teljes napi 4 óra alapulvételével számított ápolás-gondozás többletköltsége nem illeti meg, ugyanis a tényleges tevékenység részben nyilvánvalóan a II.r. felperes munkaideje alatt merülne fel. Ezért mérlegeléssel erre az időszakra napi 2 óra alapulvételével határozta meg az ápolás-gondozási többletköltséget, amelynél a mindenkori minimálbért vette figyelembe, és 2007. szeptember 11-től 2007. november 4-ig tartó időszakra 43.732 forintot, 2007. november 5. napja és 2013. január 16. napja közötti időszakra a napi 2 óra és a mindenkori minimálbér összege alapján 1.577.230 forintot, míg a 2013. január 17-ét követő időszakra ismét napi 4 óra és a mindenkori minimálbér összegének megfelelően 2015. március 31-ig elszámolva 1.850.224 forintot, a teljes időszakra 3.471.186 forintot állapított meg, míg 2015. április 1-től havi 70.080 forint járadékfizetési kötelezettségről rendelkezett.

- [7] Az elsőfokú bíróságnak az I.r. felperes jövedelemveszteség címén érvényesített elutasító döntésével egyetértett. A Ptk. 357. § (3) bekezdése alapján terjesztette elő az I.r. felperes a keresetét, ezért valamennyi törvényi feltétel fennálltát neki kellett bizonyítania a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján. Nem állapítható meg a perben, hogy az I.r. felperes 2006-ban rendszeres munkát végzett, és abból milyen mértékű jövedelemre tett szert. A 2006. évi jövedelmi viszonyok ismeretének hiányában pedig nem volt

lehetőség a balesetet megelőző és az azt követő időszak jövedelmének összevetésére, ebből következően pedig a Ptk. 357. § (1) és (2), valamint a (3) bekezdés szabályának alkalmazhatóságára sem.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [8] A jogerős ítélet ellen az I.r. és II.r. felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet és abban az ápolás-gondozás címén és az I.r. felperes jövedelemveszteség címén a járadékigénye vonatkozásában annak hatályon kívül helyezését és helyette a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalát kérték; az alperes kötelezését 3.154.460 forint hátralék megfizetésére (2007. november 5. és 2013. január 16. napja közötti időszakra) ápolás-gondozás címén, míg jövedelemveszteség címén 5.077.883 forint megfizetésére, a késedelmi kamataikkal együtt. Arra hivatkoztak, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdésében foglalt teljes kártérítés elvét, valamint a Pp. 206. § (1)-(3) bekezdését, valamint a Pp. 3. § (5) bekezdését. Az adott esetben annak volt jelentősége, hogy a II.r. felperes kénytelen volt a jövedelemszerző tevékenységével felhagyni, emiatt jövedelemvesztesége keletkezett, emellett napi négy órában többlet-humán erő ráfordítást kellett és kell az I.r. felperes gondozása érdekében kifejtene, amelynek pénzben kifejezhető ellenértéke van. Ezért téves a napi 2 órás elszámolása arra az időszakra, amikor jövedelemveszteség is megilleti a II.r. felperest.
- [9] Az I.r. felperes jövedelemveszteségével kapcsolatos igényénél arra hivatkozott, hogy rendelkezésre állt az I.r. és III.r. felperes egyező előadása arról, hogy a balesetet megelőző évben „szabadúszó”-ként dolgozott az I.r. felperes, illetve besegített a fiának, és a havi jövedelmük 150-200.000 forint volt személyenként. Az I.r. felperes bizonyította, hogy a balesetet megelőzően rendszeres munkát végzett, és ebből havi szinten a megjelölt összegű jövedelme származott. A bíróság a Pp. 3. § (5) bekezdésének megsértésével utasította el az I.r. felperes keresetét, amikor a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem értékelte, arra is figyelemmel, hogy a perben nem állt rendelkezésre más bizonyíték, amely az I.r. felperes előadását cáfolta volna.
- [10] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részének hatályban tartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [11] A Kúria a Pp. 270. §-ának (2) bekezdése és a Pp. 275. §-ának (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott része a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

- [12] A felülvizsgálati kérelem részben alapos.
- [13] Támadott a felülvizsgálatban az I.r. és II.r. felperesek által igényelt ápolás-gondozási díj, annak a másodfokú bíróság által a megítélt részen felüli igényt elutasító részében. Támadott továbbá az I.r. felperes által igényelt jövedelemveszteség, merthogy ezt a követelést teljes egészében elutasította mindkét bíróság.
- [14] Az ápolás-gondozás költsége az egészségkárosodott I.r. felperes ellátásának költségét jelenti, úgy, hogy ezt a tevékenységet a házastárs II.r. felperes végzi. Éppen emiatt az ezen a címen érvényesített kártérítést ketten érvényesítik; egyrészt az, aki annak úgy jogosultja, hogy az ő ellátásával merül fel (az I.r. felperes), másrészt pedig az, aki a szóban forgó tevékenységet végzi, tehát, aki ezt a szolgáltatást nyújtja ténylegesen (II.r. felperes); végezhetné más is ezt a tevékenységet, ez esetben az igénylő csak az I.r. felperes lehetne. A két felperes igényérvényesítése nem kifogásolható, bár a valóságos károsult, az I.r. felperes az, akinek a költség alapvetően jár, és ő fizeti azt a károkozó által fizetett kártérítésből, annak, aki az ellátást tényleg végzi. A házastárs által ténylegesen nyújtott ápolás-gondozásnak további jellemzője, hogy a II.r. felperes saját döntése folytán azt úgy látja el, hogy ennek érdekében felhagyott a saját kereső-jövedelemszerző tevékenységével. Ezzel kapcsolatban tény, hogy a II.r. felperes a jövedelemvesztesége folytán a jogerős ítéletben kártérítésben részesült. (Ennél a kártérítési tételnél nem értékelte a jogerős ítélet az általa végzett ellátás tényét, időszükségletét).
- [15] Az ápolás-gondozás költsége általában úgy határozható meg, hogy tudni kell azt, hogy ez a feladat miből áll, ki végzi és milyen az időszükséglete. Egyértelmű és nem is vitatott orvosszakértői megállapítás, hogy ez a tevékenység az I.r. felperesnél, az ő állapota folytán szükségszerűen felmerül, miként a szakértő azt is meghatározta, hogy az ellátandó feladatok napi 4 óra időszükséglettel végezhetőek el. Az a további kérdés a „ki végzésével” kapcsolatban, hogy milyen díjazás számítható. Kiindulásul rögzíteni kell, éppen a perbeli eset jellemzőire tekintettel, hogy el kell azt kerülni, hogy - akár csak részben is - a II.r. felperes tekintetében felmerüljön a dupla kettős díjazás. Nyilvánvaló, hogy a másodfokú bíróság ezt akarta elkerülni, de nem megfelelő megoldást alkalmazott, alapvetően azért, mert úgy vélte, hogy olyan átfedés van időben, amely két címen való és így plusz kártérítést jelentene. A jogerős ítélet indokolásának lényege, hogy a napi 4 órával igényelt gondozási költség nem illeti meg arra az időszakra, amikor még az életkora miatt dolgozhatott volna, ugyanis a ténylegesen végzett tevékenység részben nyilvánvalóan a II.r. felperes munkaideje alatt merülne fel, ezért 2 órában határozta meg az I-II.r. felperesnek járó díjazási időt, ami alapul vehető.

[16] Alapvetően azért nem helytálló ez a döntés, mert a perben bizonyított, hogy az I.r. felperesnek napi 4 órában jár ápolás-gondozás (a jogerős ítéleti megoldás mellett is csak az lenne mondható, hogy a II.r. felperes két órára kaphat díjazást a gondozásért, de további 2 órára jár az I.r. felperesnek „valakitől, mástól” ez a gondozás). A másodfokú bíróság által a megoldásában alkalmazott 2 órás átfedés megindokolására a „nyilvánvaló” szóhasználat nem elég, miközben az nem is nyilvánvaló. Az I.r. felperes megtehetné külső gondozó igénybevételeivel kapcsolatban azt, hogy reggel és este igényelné azt a két-két óra gondozást, amire rászorul. Ez működőképes valóság lehet a II.r. felperes esetében is, hiszen nála sem egyszerre és folyamatosan merül fel a tevékenység végzése. A másodfokú bíróság által alkalmazott megoldás mellett a napi 4 óra elfogadásánál további szempont, ha a gondozási tevékenységet ellátó folyamatosan nincs az I.r. felperes mellett, sőt szakaszosan sincs ott, hanem a fő feladatokra kell az I.r. felpereshez jönnie (utazás, időszükséglet). Ezt váltja ki 4 órában a házastárs, aki a szükséges gondozást akkor is végezné, ha egyébként dolgozna. Tehát nincs alapja a 4 órás időszükséglet lecsökkentésének, ez kifejezetten jogszabálysértő az I.r. felperes esetében. A költség alapja tehát a napi 4 óra és a nem szakképzett munkavállalói óradíj, amit a felperesek egyébként helyesen jelöltek meg a keresetükben. Nem lehetett szakápolói óradíj alapján számolni, de nem lehetett alap a minimálbér sem; a járadék óradíj összege egyébként nem is volt támadott. Az adott esetben minderre figyelemmel nem mérlegelni kellett a gondozás-ápolás díját; a jogerős ítélet a kártérítés anyagi jogi szabályait sértette meg a döntésével, mert az I-II.r. felperesek e körben a teljes reparáció követelményének megfelelő követelésük alaposságát bizonyították, ezért a Kúria a jogerős ítélet támadott rendelkezését megváltoztatta és felemelte a vitás időszakra 4 órára elszámolva az alperes díjfizetési kötelezettségét és további 1.577.230 forint megfizetésére kötelezte.

[17] Az I.r. felperes a jövedelemveszteségét arra alapította, hogy az állítása szerint a baleset előtti évben bár már nem vállalkozóként, de ténylegesen végzett festési-mázolási munkákat, részben önállóan, részben a III.r. felperesnek (fiának) segített, ami után azonban nem adózott. A Ptk. 355. §-ának (1) bekezdéséből következően a károkozónak meg kell téríteni a károsult vagyoni kárát, a (3) bekezdés pedig lehetőséget ad ennek járadék formájában való alkalmazására, amelyre akkor kerülhet sor, ha időszakonként visszatérő károkat (kiadásokat) kell megfizetni. A keresetveszteséget pótló járadék ebbe a körbe tartozik, megtérítésének feltételeit a Ptk. 356. §-ának (1) bekezdése, mértékének a számítási módját pedig a Ptk. 357. §-a szabályozza; ennek alapján a jövedelemveszteség megállapításánál a baleset előtti egy év alapulvételével kell a havi átlagbért számítani és

alapul venni.

- [18] Az I.r. felperes keresetvesztését pótló járadékot követelt, ezért neki kellett bizonyítania a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján, hogy a baleset előtti évben rendszeresen dolgozott, és ebből milyen jövedelmet ért el. Az adott esetben helyesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy a bizonyítási kötelezettség az I.r. felperest terhelte, de azt nem teljesítette, így a bizonyítatlanság következményét viselni tartozik [Pp. 164. § (1) bekezdés, Pp. 3. § (3) bekezdés].

A döntés elvi tartalma

- [19] A jogerős ítélet helyesen, iratellenesség és okszerűtlen következtetés nélkül, a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak alapján értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat, elfogadható indokát adta, hogy miért nem elegendő a perben rendelkezésre álló bizonyíték a káresemény előtti egy évre vonatkozó, rendszeresen felmerülő jövedelem tényleges és kétséget kizáró bizonyítására.

Záró rész

- [20] A jogerős ítéletnek a felülvizsgálattal támadott, az ápolás-gondozás címén előterjesztett keresetnek részben elutasító része a kifejtett okok miatt jogszabálysértő, az I-II.r. felperesek e körben a teljes reparáció követelményének megfelelő követelésük alaposságát bizonyították, ezért e körben a Kúria a keresetnek helyt adva felemelte az alperes fizetési kötelezettségét, míg az I.r. felperes keresetvesztés címén követelt járadékigényét elutasító rendelkezését hatályában fenntartotta a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján, mert az a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okok miatt nem jogszabálysértő.
- [21] A pernyertesség és pervesztesség arányának, különösen a jogi képviselői munkaigénynek a figyelembevételével a Kúria a perköltség viseléséről szóló másodfokú ítéleti rendelkezés meghagyása mellett kötelezte az alperest további 100.000 forint együttes első- és fellebbezési perköltség viselésére, illetve rendelkezett úgy, hogy a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeiket a felek maguk viselik [Pp. 270. § (1) bekezdés, Pp. 81. § (1) bekezdés]. A felülvizsgálattal érintett pertárgy értéknek megfelelő első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel a 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2016. május 4.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Almásy Mária s.k. előadó

bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző

HM